

MAGYAR IZRAELITA,

hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó tulajdonos: **Zsengeri Mór.**

Felelős szerkesztő: **Tencer Pál.**

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozordással, vidékre postai szét-
küldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Ujtér 2-dik szám, 2-ik emelet.

Kiadó hivatal:

Lipótvárosi templomtér 6 sz.

Megjelenik minden pénteken egy egész íven.

Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon felül
egy fél hasábos petitsor után 3 kr. számítatik.

Régi tervek.

IV.

(Fm.) Cikksorozatunk bevezetésében volt már alkalmunk a tanító-képző-seminariumról említést tenni.

Ha valamely vállalatnak sikere mellett biztosítékot nyújthat azon körülmény, hogy általánosan érzett közszükséget pótol, hogy eszméje közérdekeltséget költ, akkor a tanügyünkre vonatkozólag megpendített különféle tervek közül bizonyára egynek sem voltak oly kedvező kilátásai, mint épen ennek.

És méltán, mert a rabbi-képző-seminarium mellett, a tanító-képző-seminarium azon intézet, mely hivatva van közműveltségi állapotunkra a leghathatósabb jótékony befolyást gyakorolni.

Vagy helyesebben mondva, a kettő közül mindegyik a másik nélkül csak befejezetlen fél épület, a kettő egymásnak kölcsönös kiegészítője, s a kettő nélkül valódi, korszerűleg haladó vallási s iskolai élet nem is képzelhető.

Mindkettő egyaránt szükséges; csak hogy míg a rabbi-képző-seminarium felállítása, a szervezése iránt a vallásos szertartások körüli véleménykülönbségből kifolyólag felmerülő szétágazó nézetekben nehézségekre találánd, a tanító-képző-seminarium ellen sehonnan sem nyilvánul a legcsekélyebb oppositio sem.

Mindnyájan egyértelműek voltunk és vagyunk abban, hogy mind a vallásbeli, mind a profán tanulmányokban alapos képzettséggel bíró tanítókra nagy a szükség, s hogy e végből célszerűen berendezett tanító-képző-intézetünk kell hogy legyen.

Midőn tehát a tavali tanügyi értekezleten az „Izraelita-Magyar-Egyletnek“ vonatkozó javaslata előterjesztett, az eszme általános helyesléssel fogadtatott, és bizonyára ez volt az, melynek sikeresítését az értekezlet a legnagyobb erélyvel s leghőbb buzgalommal karolta fel.

Kilenctagu bizottmányt küldött ki, hogy minden előmunkálatot megtegyen, és e bizottmányba beválasztotta legtekintélyesebb és legképesebb férfainkat.

A bizottmányról és a kezére bízott fontos munkákról t. olvasóinknak mindamelllett nem igen volt alkalmuk valamit hallani.

Elmondjuk, hogy mi történt — ugyis oly kevés ez, hogy pár szóval fogjuk elvégezni.

A kilences bizottmány Pesten lakó tagjai*) megkezdvén m. é. szeptember 1-én a tanácskozásokat, megbízták Groszmann Ignác tr. és Mezei Mór urakat, hogy az alakítandó intézet alaprajzi tervét elkészítvén, dr. Meisel, pesti főrabbi urnak megvizsgálás végett kézbesítsék, ki azt a további tanácskozások alapjául a bizottmány tagjaival közölje.

A terv ennek folytán még m. é. szeptember hónapban Groszmann és Mezei urak által dr. Meisel urnak kézbesített és itt közösen átolvastatván és tárgyalatván, főrabbi ur részéről is alapelveire nézve helyeseltetett, sőt főrabbi ur megjegyezte, hogy ő befolyását ez intézetnek egy hasonló elvek szerint szervezett rabbi-képző-seminariummal való összekapcsolásának érdekében érvényesítendi.

Mi történt ezután?

Ezután tisztelt olvasó, — ezután nem történt semmi!

A zsidó történet oktatásának szükségessége az elemi iskolákban.

Schiller, a nagy német költő azt mondja egyik művében, hogy műveltségének tetemes részét a világtörténelem bő forrásából merítette.

Ez állítás igazságán ki sem fog kétkedni, ki magát a világtörténelem alapos tanulmányozására adván, meggyőződött arról, mikép a világtörténelem nem egyéb a társadalmi élet tiszta tükrénél, mely annak törekvéseit és erkölcsi céljait hiven tükrözi vissza.

De valamint a világtörténetre általánosan, úgy az egyes népek s szaktudományok részletes történetére nézve is hasonlót állithatunk. Ez utolsó segélyével az egyes népek s tudományok alapos ismeretére ép úgy juthatunk, mint az első által az emberi társaságra egyetemben. Mikép juthatnánk is valamely nemzet vagy nép

*) Groszmann Ignác, Kern Jakab, Lederer Ábrám, dr. Meisel W. A., Mezei Mór és Reich Ignác urak.

ismeretére, ha ennek törekvései és céljai, szokásai s jellemvonásai előttünk ismeretlenek: mikép valamely tudomány belső értékének fölismerésére. ha annak első csirái s jelleményei szemünk előtt föltárva nincsenek.

Szolgáljon a következő a mondottak közelebbi felvilágosítására.

Tegyük fel, hogy beavatni akarnók minmagunkat vagy nevelésünkre bizott tanítványainkat a vallástudományba. Hogy juthatnánk ennek, hogy ne mondjuk alapos, de csak helyes ismeretére is, ha ennek származását, fejlődését és időnkinti módosulását tekintetbe nem vehetnők?

Valamint a szerves lény természetes volta mindaddig ismeretlen előttünk, míg életének tényezőit föl nem ismertük és viszont életföltételeit nem tudhatjuk, ha lényegének minősége előttünk rejtélyes: ugyrá nem ismerhetünk vallástudományunk valódi értékére sem, ha a törvények forrása és pályája homályos előttünk, melyből az keletkezett és melyen kifejlődött!

Avagy elegendőnek tarthatjuk-e a vallástudomány egyes tételeinek ismeretét; és hogy forrásaik honnan eredtek, az idő, melyben fejlődtek és a viszonyok, melyek közt viszontagságok dacára föntartattak — és melyek istenségükről legnagyobb bizonytságot tesznek — bennünket ne érdekeljenek?!

Vallástudományunkat történetének ismerete nélkül helyesen fölfogni nem lehet. A helytelenül fölfogott vallástudomány pedig nemcsak hogy ferde s hiányos, hanem igen gyakran veszélyes is. De soha sem bir azon hatályos erővel, melyet az alapos történelmi alapon fekvő nyelvismeret reánk gyakorol!

De halljuk miképen nyilatkozik ez iránt egy majdnem egy évezred előtt élt s az egész zsidóság előtt igen nagy tekintélyű toszafista. „Vallástudományunk alaposzlopának tekintendő, — ugymond — hogy nemcsak vallástudományunk forrásait, hanem még törvénytudásaink tanmódját, életkorát, sőt lakhelyét is tudjuk, mint-hogy csak így vagyunk képesek vallástudományi nézetinket helyesen és elfogulatlanul megítélni.“ És a talmud Jehudát azért dicséri, mivel vallástudományi előadásai alkalmával szükségesnek tartja tanítványait arra is figyelmeztetni, ha a tantétel szerzője iránt kétségben van.

De nem csak magának, a vallástudomány történetének, hanem a zsidó nemzet általános történetének jókora s alapos ismeretére mulhatlan szükségünk van, ha egyrészt hit- s vallástörvényeink helyes fölfogásával birni, másrészt pedig azt mint el nem idegenítendő kin csünket őrizni akarjuk.

A zsidó története annak vallásával annyira össze van forrasztva, hogy ez utolsó az első nélkül életétől megfosztott testnek mondható.

Tudós hitsorsosink egyike igen elmésen megjegyzi: „A zsidó catechismusa az ő naptára!“ Mi azt állítjuk: A zsidó története az ő hitvallási codexe! Ha a zsidó naptára vallástudományának mintegy névlajstromát tartalmazza, minthogy majdnem mindegyik naphoz egy-egy vallási mozzanat és sz. hitünknek egy-egy alapelve csatlakozik: akkor a zsidó nemzet története vallástudományának összegét foglalja magában!

A zsidó nemzet első fölszabadulása vagy születési napja képezi vallásának első alapját. A pusztában vándorlása, a sz. földnek elfoglalása, bírása, művelése, nemzeti életének fejlődése és hanyatlása — mind megannyi szakai vallástudományának! Látnokai s vallástanítói

egyszersmind az ő nemzeti vezérei s igazgatói, valamint hogy fölcent királyai az ő bölcsei, költői és tanítói vállának!

És mit mondjunk még a babyloni fogság alatti és utáni zsidó történetről? Mennyire olvad össze e századok folytán a zsidó nemzet története a vallástudományával? Mily nagy mérvű tért foglal el ez időkbén a vallástudomány irodalma a zsidó történet országában?!

A második templom elpusztulása után mai napig pedig vallástudományunk történelme nemcsak elválhatlan összefüggésben áll még társadalmi életünkkel is, hanem kizárólag ennek egyedüli életerejét képi. — Eleink ez időtől fogva csupán a vallásban és a hitért élnek. Minden törekvésük: vallástudományuknak minél szélesebb alapot adni és oly roppant szellemi építményt emelni, mely az évezredek romboló erejével dacolva, utódaiknak minden viszontagság és veszély közt menhelyül szolgáljon. Reményükben nem csalatkoztak! A zsidó vallástudományának mezején nemcsak szellemi tevékenysége számára talál tág tért, hanem azon istenáldotta földet is ott leli, melyen életörömei virágoznak, bár ezeket csak szenvedései közt sirt könyeinek harmatával növesztheti is nagyra. Magasztos földadatának mindig híj maradván, jó- s balsors közt az isteni tan terjesztésén s öregbítésén (להגדיל תורה ולהאדירה) fáradozik életének minden erejével. Miként a rózsa, mely illatot áraszt, akár szabadon fejlődik, akár csavar alá vetik; ugy a zsidó nép is terjeszti isteni vallásának magasztos szellemét, örömeinek, szenvedéseinek napjaiban. Erről bizonytságot tesz történetünk minden lapja, e mellett tanuskodnak nemzetünk hiteős hősei, kik vallástudományunk terjesztése- s föntartásának életüket készséggel fölláldozák!

Lehet-e a mondottak után — mi egyébiránt csak parányi része annak, mi e tárgy támogatására fölhozható — lehet-e, kérdjük a vallás-erkölcsi nevelés mezején üdvösebben s hathatósabban működni, mintha ifjuságunk zsenge korában, történetünk oktatása által, vallástudományunk alapos ismeretét előmozditjuk s az az iránti szeretet szent tüzeit felszítjuk!

Mennyit irtak már értelmesbjeink a héber nyelv ápolásának szükségességéről — mit mi nemcsak helyeslünk, hanem szívből is ohajtjuk, hogy e téren minél több tétesék — de hogy történetünk tudása, vallástudományunk alapos ismeretének e második föltényezője, nem kevésbé szükséges, ezt a mondottak után senki sem fogja kétségbe vonni.

Iparkodjunk tehát, hogy a zsidó nép történetének oktatása, alsó- és felső-intézeteinkben lehető szorgalommal ápoltsassék; ennek gyümölcseit a vallás-erkölcsi téren látni fogjuk. Benne a gyöngye koru gyermek gyönyört, a főserdült ifju nemes buzgalmat, a férfi jellemszilárdságot, leányaink gyöngéd-nemes érzelmeik életerős tápját, mindnyájan pedig ama támaszt fogjuk lelteni, melyre a zsidónak még mindig szüksége volt, de melyet nem nélkülözhet még most sem!

De mielőtt befejeznők e cikkünket, el nem hallgathatjuk, miszerint szerény nézetünk szerint, csak igen kevés iskola számára irt zsidótörténelmi mű létezik; sőt azok is, melyekkel birunk, csak elővigyázattal lesznek használandók, ha nem akarjuk, hogy ebbeli fáradozásunk ellenkezőjét szülje annak, mire e tekintetben törekszünk.

Hogy ezt példával megvilágítsunk, elég lesz ezuttal lesztalán alkalmunk még e themára visszatérni, a legismere-

tesebb zsidótörténetre, t. i. Jost „Israel népének általános története“ című művére utalnunk.

Fölösleges lenne itt Jostnak a zsidótörténet körül szerzett halhatlan érdemeiről szólani. Azok sokkal ismeretesebbek, semhogy csekélységünk általi kitüntetésre szorulóknak. De mind a mellett állítani bátorkodunk, hogy nemcsak ezen egyébiránt jeles mű, hanem mindazok, melyek hitvallási tekintetben ehhez hasonlítanak, az iskolákban lényeges módosítás nélkül nem alkalmazhatók.

Azonban teljes bizalommal tehetjük föl derék tanítóinkról, hogy addig is, míg az iskolák számára irt jó zsidó-történetekkel rendelkezhetünk, a már létezőket ügyesen fogják fölhasználni ifjuságunk hasznára és üdvére!

Deutsch Henrik.

Biblia-fordítási-előtanulmányok.

Bibliainövénynevek.

Közli: **dr. Jóseffy.**

II.

חֲבַצְלֵת. Az ezen szó által jelzett fogalom kiderítésére még mai napig sem sikerült, sem a régi fordítások, valamint a jóval előre haladt nyelvészet nyomozásai segítségével határozott alapot nyerhetni. Merjük állítani, miszerint az alexandriai zsidók is haboztak e kifejezésnek értelmezésében. Tanusítja pedig ezt az a LXX. által egy ízben *κρινον*-nal való fordítása, a midőn más helyt ez a még kevésbé tüzetes *αρδος*-szal él. Ennél fogva nem fejeznék ki e szó, mint e sok tekintetben nevezetes magyarázók vélekednek, „a biborszintű liliomot.“ (Plin. XXI. 5.)

Kimchi és Ibn-Ezra rózsát értenek alatta, miben, a mint látszik Aquil. követői voltak. A targum-ok, **נרקיס** (Narcis)-sal fordítják, a mi épen oly kevésbé alapos mint az előbbi találgatások.

Fontosabbnak találjuk, hogy a Syrachid. valahol **חֲבַצְלֵת**-t olvas, mi a syr és arab nyelvészet nyomán az őszikével (Colchic. autumn.) volna azonos. A magyar kertészek kikerics-nek is mondják. Ezen felfogás ellen az lenne felhozandó, hogy, a midőn a kikerics vagy őszike csak ősszel érik, miért említették a **חֲבַצְלֵת** több helyütt (mint Énekek-éneke) a tavaszi virágokkal! Hibásan származtatja Gesenius e szót a **בצל** (hagymanövény-ből). A négyesek (Quadrillis.) képzésére a **ח**-t használva nem tudunk egyetlen-egy példát sem. Azon felfogás irányában, mintha e szó a **חמץ** (savanyu, csipős) és **בצל**-ből összetett legyen, helyesen jegyzi meg Hitzig, hogy fel nem tehető, miszerint a földbe rejtett része határozná a növény elnevezésénél.

Mi e szót helyesebben az arab „chabaz“ igéből származottnak véljük, mi a héber **חמץ** és **חמוץ**-cal rokon, és a mi annyit jelent, mint: festeni. Itt tehát Sárón tájéka uak tarka virágzata lesz értendő. A **ל** mint képzője a négyeseknek (mi többnyire a gyü- és anyagneveknél van használatban) előfordul **חרקל**, **ברזל**, **ברמל** st. szókban.

Chateaubriand tárgyunkra vonatkozólag (itin. II. 127) így szól:

Joppéből Ramle felé utazván Sárón völgyébe érkeznék, melynek szépségeit a sz. irás annyira magasztalja. Midőn Storet p. 1713. évi áprilisban a völgyet meglátogatta, tulipánok borították azt el. Az e virányt eltakaró virágszőnyeg fehér és piros rózsák, kököresin (Anemoe), narcis, fehér és sárga szintű liliom és a zamatos börvén egyik neméből állott.

TÁRCA.

Levelek a gheftóból.

II.

Mig ön, t. szerkesztő ur, a világot írásztala mellett elaluszsa, csodás és mesés dolgok történnek odakint.

Ha megengedi, elmondom hát én, mi hir van Budán, hanem — ismeri már szerenestlen modoromat, hogy azt, a mit olvasóimmal megértetni akarok, a sorok közt hagyom megíratlanul, hogy megértse, a ki a papir néma fehérségéről leolvasni bírja.

Kisértjük meg tehát, ha valljon boldogulhatunk-e egymással?

A görög mythológiára emlékszik-e még, t. szerkesztő ur! „Amugy nagyjából, az is untig elég.

Tudja tehát t. szerkesztő ur, hogy a hajdankor népeinek, egyedül magunk kivételével, nagyon emberies, — jó és rossz, szép és rut, okos és oktalan, örülő és busuló, hősiés és regényes, erényes és vétkes isteneik voltak, kik számos évszázadon keresz-

ttil ülték meg az olympusi trónust, igazgatván onnan isteni erővel, de emberi akarattal és szenvedélylyel a világ folyását. — Már hogy így tartja a mythologia!

Hanem tudja azt is, tisztelt szerkesztő ur, hogy a mint a nálunk lakott igazság, habár más ruhában, mint az évezredek uj uralkodó szelleme, a világra terjedt, az olympusi család megett betették az ajtót.

Azóta hát, nyugalmazva voltanak, és hosszú álmukat nem is zavarta semmi, hanem ha egy ábrándozó versköltő phantasiája.

Az emberiség maga egészen az ujeszmék uralma alatt állott, a felvilágosult szellem igazság után tört, és az igazságnak hódolt.

Azonban a sors kereke forog, s az ismeretes példabeszéd úgy tartja, hogy semmi sem uj a nap alatt. — Világos tehát, hogy azon keréktalpnak, mely egy ideig lent volt, ismét fel kellett kerülnie.

Igy esett hát meg, hogy Jupiter tonans, kit a trónról örökre eltávolozottnak véltünk, azt dicsőségesen megint elfoglalta.

Hogy miként volna ez lehetséges napjainkban, midőn hála az igazság felvilágosító ura lának, ez állitenekre többé senki sem hallgat?

Hja, a fatum vis major, — ki tehetne az ellen?

Aztán imitt-amott egy-két ember mégis csak akad, kinek szeme nem tud az igazság fényéhez szokni, s jobban szereti az oly világot, melyben minden szenvedély, sőt minden bűn isteni képviselő által van szentesítve, s melyben oly jól esik az istenekkel együtt vétkezniük.

Mily jól esik a tudat, hogy a legnagyobb is csak alig egy fokkal nagyobb magunknál, s csak egy erényt vagy egy bűnt kell a végletig vinnünk, hogy a magunk feje is felérjen az égbe, melynek alatta van minden, felette semmi.

Annyi ember között kell tehát akadnia ilyen ambíciónak is. De térjünk vissza Jupiterhez, a jelenben uralkodó főistenhez!

Hanem hogy tisztelt olvasóim jobban megértsenek — mi zsidók, kik a görög mythológiától mindenkor jó távol állottunk, nem birunk kellő fogalommal az ilyenmű istenségek mivoltáról.

Legjobban olyféle hasonlattal vélek élhetni, hogy például mi volnánk a tengerentuli gyarmat, és ezek a mi isteneink az anyaországot kormányzó miniszterek.

A mit az anyaországra mért a sors, azt a másik világrészben élvezniük vagy szenvedniük kell nekünk is; a mint Európában éjszokról vagy délről fu a szél — tegnap wighek, ma ismét vighek más combinatióban, holnap minden szinezetti capacitások coalitiója, és holnapután ismét a régi toryk.

Tehát semmi más, mint miniszterválság az olympusban, és Jupiter ur a vén tory van megbizva az új cabinet megalakításával.

Igem ám, ha oly könnyű dolog volna újból activitásba tenni azokat a régi árnyakat.

Maga az öreg Jupiter köztudomás szerint nagyon nem esit tulajdonokkal birt; tüzes lovagja volt Semele hercegasszonynak, menykövekkel sujtotta azon szerencsétlen halandókat, kik kegyelmet nem találtak színe előtt, és a bájos Enrópa kisasszony kedvéért bikává lett. Most ez mind másként van, podagra és vénység nagyon megviselték a jó öreget, úgy hogy saját testét sem bírják el lábai, nem hogy másokat birna hordozni hátán; a menykövel sem igen tud elbánni, mióta a villanyosságot felfedezték, mert a tudományokon ő nagysága bizony soha sem törte nagyon fejét. De hagyján, ő úgy a hogy csak megtüli helyét, ha egyéb nem, a régi hatalom emléke, a fényes név és cím ad neki egy kis nimbust, mindössze a sas helyett, melynek magas reptét szeme most már követni nem bírja, választ más jelvényt, egy pár méhet — nem szorgalmuk, hanem fulánkjuk végett.

De a többi, a többi.

Tudnivaló, hogy a főistenek számra tizenketten voltak, de ezeknek is felerésze asszony.

Ez nem járja már most. Asszonyokkal kormányozni — legalább ország világ láttára mai napság nem lehet.

No de ez istenekre nézve nagy baj nem lehet, mindössze a köpenyeget kell megváltoztatni, (fejkötő helyett amugy is sisakot viseltek) és szemre legalább férfiaknak is be fognak illeni a jó öregek.

De nem mindnyája használható egyaránt. Venus sokkal öregebb lett, semhogy az ő hivatalára még alkalmas lehetne; Mars sem állhat ki a vontesövű ágyuk idejében hadügyminiszternek nyíllal és lándzsával; ezekről hát le kell tenni.

Neptun, a vizek és szelek ura. Ema fehér lett az évek folytán. Az ugyan bizonyos, hogy az első forduló szél nem hogy parancsszavára hallgatna, de sőt legelább őt dönti halomra, de hármasszigonya legalább hasonlít a szuronyhoz, e mai napság is

rettegett fegyverhez — egynek másnak mégis imponál, hadd maradjon másodíknak.

Apollo! ez már kényesebb dolog. A napisten a sok mindenfelé nézéstől kissé megvakult és nagyon sandáltt. Szilaj méneket egyáltalában nem bir kormányozni s helyettük most liba jár a kősi hegyén. A hajdani lyrának accordja most irtózatossá disharmonia, s eget földet zudit a hangversenyző istenek ellen. — De nines választás, a semminél ez is jobb, tehát legyen harmadíknak. Juno néni mindig veszekedő, rangos asszony volt. Jelvénye is — a páva, mintha kevély arany betükkel hirdetné, ez az én palotám. Zsébessége az évekkel persze csak nőtt, — bizzuk rá a közjótékonytságot, hadd pereljen a koldusokkal.

Itt volna még Diana is, ki hajdan szarvasokat vadászott, majd lő most — bakokat. A vén asszonyt, ha egyébként nem, — betegápolónőnek csak lehet használni.

De ez még csak őt, pedig tizenkettő kell.

És a többi nem akar hallgatni a hívó szóra. Egy pár nem akar megválni a megszokott nyugalomtól, a másíknak meg más az oka a visszavonulásra.

Minerva a másik részre állott, mert a tudomány rég pálcát tört a hajdankor tévedései felett; Vulkán, mint egyszerű kovács, nem akar a gépek idejében élére állani az ipartügynek, mert az érdemszező munkától dagadt kéz méltányolja az idegen érdemet is; Mercur mindig röpké legény, speculáló fő volt, ő a jövőt nézi, s másnak hagyja a mai nap dicsőségét.

Pedig tizenkettő az istenek szabályszerű száma, és azonfelül a fél- és negyedistenek rakása, a kik szintén hozzátartoznak az ókori systemához.

Honnan mindezeket előteremteni?

Jupiter ur ezer baj között álmatlan éjszakákat tölt.

A régi időkben, a ki némileg kivált a nagy tömeg közül, felfogadták a mennyieiek sorába; ezt kell tenni most is, hogy beteljék a szám.

Verbuválnak uton útfélen, de kevés akad, a ki ráadja fejét.

Megfognak a Minerva baglyát. Ez az istenek lába porában is nagyon fontos személynek vélte magát.

Midőn a tudomány az újkor világában fényes pályáját járta, ő ugyan nem volt oda való, de az istennő patronatusa alatt mindig bejutott s úgy huhogott, a hogy az idő kívánta. A hosszú vándorutón valaminek csak kellett ráragadnia. Az istennő helyett legyen a bagoly.

Fognak egy másikat, ki azt hiszi, istennek lenni mindig jó, még ily társaságban is.

De ez mind kevés, jöjjen a ki akar, mindenki szívesen fogadtatik.

A zöld asztal leterítve, a csarnok tites.

Mind lejjebb szállnak, mind szaporodik a szabadkozó, futamodó.

Huj, még rám kerülhetne a sor, szinte érzem már az elragadó iszonyu kart, szinte csengnek már füleimben Göthe Erlköniginének ijesztő szavai: Und kommst du nicht willig, so brauch ich Gewalt.

Borzad minden hajam szála — egyet tit az éjféli óra.

Hál! Istennek! vége van az éji rémek örült táncának, s minden ismét a régi rendben, a régi nyomon mozog.

Meg nem értette eszeveszett beszédemet — t. szerkesztő ur, ugy-e?

Megvallom töredelmes szívvvel, hogy én csak egy badar álmodat beszéltem el, hanem váltig azon töprenkedem, hogy az álmok némelykor olyan különös correlációban állanak a valósággal.

Pünkösöd.

A „M. I.“ tavali számaiban lapozgatva, a szerkesztő ur tollából folyt következő pünkösdi reflexiót találok :

„Zöld a templomban, remény a szivekben! A remény, hogy a mi tavaszilag virágzik, az nyárra megtermi gyümölcsét, habár egy-egy hideg szélroham azzal fenyeget, hogy visszahozza ránk a fagyos telet, melynek jégkérget megőrntünk még csak alig sikerült; él a szivekben a remény, hogy egyetértéssel felépítjük hitfelekezettünk diestemplomát s felállítjuk benne a béke, a testvéri szeretet oltárait, él sziveinkben ez a remény, dacára annak, hogy a békétlenség s az önzés rut szelleme nem akar nyugalomra szállani, s mind új támadásokkal háborgatja lelkeink nyugalomát; él sziveinkben azon remény, melyet Sinai hegyétől fogva évezredek viszontagságain keresztül keblünkben hordoztunk, a remény, mely eleinknek kitartást adott a számkivetésben, erőt a kiupadon, és megnyugvást a máglyán; él sziveinkben Izráel reménye — az egy Isten!”

„Zöld a templomban, remény a szivekben!”
Miért ne volna a szivekben remény? ezen előlhetlen örökzöld, mely a legfagyosabb tél közepén is azt látszik mondani: volt is tavasz, lesz is tavasz.

Remény — ez neve azon elpusztíthatlan kincsünknek, mely még akkor is megmarad, midőn mindenünket elvesztettük, mely leghibebb kísérőnk örömben és búban, jó és bal szerencsében, egészen a halálig.

Ha minden vállalatunk balul itt ki, ha épen ellenkezője állott be annak, a mit ohajtottunk s a miért fáradoztunk, ha következeten ellenünk tör a tulhatalmas sors, akkor is fenmarad a jobb fordulathoz reményünk, — azon neme a reménynek, melynek praegnans kifejezést ad az ismeretes magyar népdal: „Ne szomorkodj! légy vig, nem lesz az mindig így!”

Pünkösdi elmékedésem témájául fogadom t. szerkesztő ur idézett tavali mondatát. — Épen alkalmas rá ezidén is!

A mi ünnepeinknek amugy is megvan azon megbecsülhetlen tulajdonságuk, hogy vallásbeli jelentőségükön kívül, a hozzájuk fűzött históriai emlékek által megvigasztalják és felüdítik a sors sujtotta halandót, egy nagyszertű mult eseményeiből merített új magasztos reményeket nyujtva neki.

Nem lesz az mindig így, mert nem maradhat mindig így; a mi igaz, a mi szent volt, évezredek előtt, igaz és szent lesz évezredek multán is; de változandó és mulandó a földi salak, a tévhit, az előítélet, az álszenteskedés.

Nem lesz az mindig így — a mi ünnepeink kiemelnek bennünket a csüggetegségből, ragyogó történeti példákkal bizonyítva be nekünk azt, miként a mi ügyünk nem lehet veszve semmi sors alatt.

Ünnepeink egyenként nevezetes históriai jelentőséggel bírnak.

A peszach emlékezetünbe juttatja, miként eleink, a lenyűgözött rabszolgák, Isten hatalmas kezéből visszanyerték emberi jogaikat; — a szabadság ünnepe.

A szukoth emlékezetünkbe juttatja, miként eleink a pusztában honfoglaló, honalapító, törvénytartó nemzetté szerveződtek; — a nemzetiség ünnepe.

A sebuoth emlékezetünkbe juttatja, miként eleink szellemének felvilágosítására Isten kinyilatkoztatá előttük az ő örök igazságait; — az igazság ünnepe.

S mi volna annyira képes megvigasztalni bennünket a földi dolgok visszás folyása felett, mi volna annyira képes fölfrissíteni bennünk az Istenbe vetett bizodalmat, mint a visszaemlékezés azon magasztos eseményre, midőn Isten törvényeinek és igazságainak kinyilatkoztatása által oly szellemet öntött népébe, mely

diadalmasan állotta meg a harcot az évezredek viszontagságok ellen; oly szellemet, melyhez hozzá nem férhetett sem a gyors rombolás, sem a lassu enyészet.

Ápoljuk e szellemet.

Zöld a templomban, remény a szivekben!

Zöld a templomban... Egyaránt meghozza minden tavasz az illatos friss lombokat, egyaránt ott diszlenek minden pünkösdön, a szokott helyen, a szokott renddel, felvidítva szemünket.

Szemeinket, de sziveink?

Sziveinkbe új reményt öntendő, hangzik a szószékről az ige.

„Szabadon, világosan és nyiltan lett kimondva az igazság” — így szól.

Szabadon, világosan és nyiltan, hogy az egész világ tulajdona legyen, hogy hozzá férhessen mindenki; és senki se mondhasa, enyém az, nekem személyesen lett átadva.

Szabadon, világosan és nyiltan, nem kivonatban, hanem egész terjedelmében, minden tartalék és utógondolat, elhagyás és válogatás nélkül.

Szabadon, világosan és nyiltan; menydörgés és villám mellett, hogy hallják a népek; fényes nappal, hogy lássa ország világ; nem esendben, nem titkon.

Igy jár az igazság emelt fővel, nyitott szemmel.

Ha el nem fátyolozod arcod, nem mondhatják, hogy van okod miért azt elrejtteni; ha nyiltan szólsz, nem mondhatják hogy suttogó beszéd, rágalom.

Legyen ez utmutató példa életünkben; legyen nyiltág és őszinteség vezércsillagunk; legyen szeghetlen elvünk: Cselekedjél igazat és ne kerüld a napvilágot.

G f d.

II. József császár statutuma a magyarországi zsidó hitközségek számára.

A „Ben Chananjá“-ban közli dr. Zipser M. robonci főrabbi.

A következő okmányt községem leltárában találtam. Kelte és a hivatalos szám feljegositanak hinnem, hogy az a József császár által Pozsonyból Budára áttett helytartótanács kebeléből eredt. Valljon e statutumok ki voltak-e általában hirdelve, vagy hogy Magyarország primásának, Batthyány-nak, a helybeli földesurnak irodájából kerültek-e az itteni községhez, ismeretlen előttem. Sz. 11,868. A. 1787.

Hogy a zsidó községbe jó rend hozassék, s az szakadatlanul fenntartassék, következő szabályok állapittatnak meg szoros megtartás végett, és jövendő mihez tartás tekintetéből. 1) A községi előljárók s községi szolgák minden évben újból választandók és pótolandók. De a választásnak s illetőleg szerveződésnek olyan napon kell történnie, midőn egy a vagyonos mint a szegényebb zsidók otthon vannak. 2) Hatan képezzék a belső, tizenketten a kültanácsot, úgy azonban, hogy egyik a másikkal vérokonysági viszonyban ne álljon. 3) Mielőtt a szerveződés fogatba vétetnék, az annak előtte egy nappal a zsinagógában kihirdetendő s harminc községi tag mint választó bizottmány kinevezendő. Ezek három osztályra oszlanak, az elsőbe olyanok sorozandók, kik évenként 10 ftnyi, a másodikba azok, kik 20 ftnyi, a harmadikba azok, kik 20 ftnál több adót fizetnek. 4) A községi házban az előbb említett választó tagok, egy uradalmi főtisztviselő s a zsidóság részéről a rabbinus s 2 irástudóval egyetemben megtartoznak jelenni s legelőbb az elnök, azután a külső tanács lesz választandó. 5) E választásnál a fennemlített osztályozás mellett leginkább az tartassék szem előtt, hogy leginkább a makacs hitközségek

sok s ne azok legyenek kizárva, kik a szükséges tulajdonságokkal birnak, de a reájuk rótt összeget leróni nem képesek. 6) Ezek után az uradalmi tisztviselő részéről három egyén bírónak ajánlatik s a községnek választás végett kimutatatik; a külső tanács és az elnök s a többi községi tagok elhagyják az üléstermet és beléptikkor egyenkint adják át szavazatukat. Ki a legtöbb szavazatot nyeri, az lesz bíró. 7) E választásra nézve megjegyzendő, hogy olyanoknak adassék elsőség, kik jellemükre nézve becsületesek és feddhetlenek, németül beszélni és írni tudnak. Ugyanez vételessék tekintetbe a jegyzőnél is, kit csupán a belső és külső tanács választ. 8) Továbbá választandók a községből 1 beszédő (Einnehmer) vagy zsinagógai előjáró és hol szükséges 2 árvák atyja és az ugynevezett kisbíró. 9) Ha az összes községi szolgák választása befejeztetett, a választottak párankint a zsinagógába menjenek s ott zsidó szokás szerint az esküit letegyék, melyet a rabbi olvas fel előttük. A tanácsnak ekképi megújulása a földesuraság elé terjesztendő jóváhagyás végett.

A községi szolgák és pedig a külső és belső tanács kötelelességeiről.

A) Hetenkint kétszer és pedig kedden és csütörtökön ülés tartandó, de a bíró jogosítva van a körülményekhez képest s netalán akadályoztatás esetében azt más napra is áttenni. — B) Az ülésnél minden tanácsbeli tag tartozik megjelenni s abból elegendő ok nélkül el nem maradhat és azon esetben, ha egyik vagy másik az ülésen meg nem jelenne, fizetésének betiltásával büntethető, sőt ha több ízben elmaradna, a szolgálathól elbocsátható is.

Egyáltalában azonban ne alkalmaztassék pénzbüntetés és azok, kik az ülés alkalmával viszályba erednek vagy becsületesértést követnek el, a rendes per útjára utasítandók.

A tagok 9—12 óra között illedelmesen tartoznak megjelenni az ülés teremében, hol az elnök vagy a bíró az ügyeket és tárgyakat teljes nyugodtsággal adja elő. E) Ha e vagy amaz ügy nem döntetnék el azonnal, minden egyes ülnök szavazatát vagy véleményét adja be s illetőleg mondja el és azon vélemény, melyet a szó többség gyámolít, szóvita és viszály nélkül határozati erőre emelendő. F) A rendes és folyó ügyeket a bíró és a belső tanács tárgyalja, de a mi az egész zsidó községet és annak fenntartását illeti, azt a külső tanács a belsővel egyetemben az elnök előterjesztése folytán vitatja és miután mindkét rész, t. i. a külső és belső tanács, megegyezett nézeteiben — hozandó a végleges határozat. G) Ha a bíró saját ügyeiben a község köréből eltávozott vagy elutazott, az első esküdt tartozik elfoglalni helyét és ellátni hivatalát; de ha sem ez, sem a bíró nincs jelen, a külső tanács elnöke lesz a helyettes és ennek elnöklété alatt tartatik az ülés. H) E zsidó tanács nem tárgyalhat jogi ügyeket, hanem ha a felek közt nem jó létre egyesség extrajudicialiter, azok a megye és földesuri hatóság, mint a primae instantiae foruma elé utasítandók. I) Szigorú büntetés mellett meghagyatik ezennel, hogy a községi pecsét sehol másutt, mint a község házában, a bíró és 2 esküdt felvigyázata mellett őriztessék. K) Semminemű ürügy alatt vagy szándék mellett meg nem engedtetik a zsidó tanácsnak, hogy követeket küldjön vagy követségi költségeket okozzon; ha a zsidó tanács ezen határozott tilalom ellen vét, nem csak a leg súlyosabb büntetés vár reá, de a költségeket kétszeresen is megtérítendő. L) Végre a pénzbeli utalványozásokat mindig a városi tanács eszközli, a jegyző által a jegyzőkönyvbe ígtattatván, a praeceptornak kifizetés végett kézbesítettnek.

A jegyzők kötelelességéről. 1) Feltéve, hogy minden zsidó kivétel nélkül, tud németül, olyan jegyző is alkalmaztassék az ily községekben, ki a héber és német nyelvet érti. Minden ügy német nyelven tárgyalandó, német nyelven ígtatandó a jegyzőkönyvbe, a héber nyelv a tárgyalásoknál végkép mellőztessék, mert az kétértelműségénél fogva könnyen adhatna okot visszavonás és vi-

szálykodásokra. 2) A jegyzőkönyvben az év, nap és hó neve és száma, melyen az expeditio történik, vagy írásilag tárgyalatik, ne a zsidó naptár, hanem a római szerint legyen kifejezve; így 3) a jegyző minden ülés mellé az év napját ígtassa, és azokat, kik azon jelen voltak, a jegyzőkönyv szélére feljegyezze, nem kevésbé a kérdőpontok és azon ügyek, melyek az ülésen előfordulnak, a végzéssel vagy határozattal együtt a jegyzőkönyvbe ígtatandók. 4) A gyűlés berekesztése előtt a jegyzőkönyv szóról szóra felolvastassék, a bíró és az esküdték által aláírassék és a községi levéltárba, vagy az arra rendelt szekrénybe letétessek. 5) A jegyző ne kezelje a pénzbeli bevételeket, még kevésbé állítson ki számlákat. A beszédők kötelelességéről. Már a megye részéről adott erre nézve tűzetes utasítás, a figyelem tehát arra fordítandó, hogy azok az elő szabott rendeletek teljesítése által hivataluknak eleget tegyenek. A zsinagógai előjárók kötelelességéről: 1) A zsinagógai előjárók, mint más egyéb számvivők, a bevételekről és kiadásokról számot fognak adni és a jövedelmeket évenként kezelni; de a városi tanács utalványozása nélkül nem tehetnek kiadásokat, kivéve azon esetekben, melyek halasztást nem tnrnek és ők a tanács-ülést be nem várhatják, de a legközelebbi ülésben a történt fizetés fölemlítendő és arról utalvány kérendő.

2.) Legfontosabb hivatalos kötelelességük leendő az iskolára és gyermeknevelésre felügyelni és mindent megtenni, mi azok ki-kepeztetésére kívánatos.

A gyámtyák kötelelességéről. Miután különösen szükséges, hogy azon gyermekekről gondoskodjék valaki, kik szüleiket elvesztették, ezennel meghagyatik, hogy erre nézve két gyám s illetőleg gondnok kineveztessék, kiknek kötelessége a következőkben áll: 1) A gyámgyermek vagyonáról két esküdt jelenlétében hiteles összeírást készítsenek és azt a földes uri hatóság elő terjeszszék. 2.) Minden tőkét és az egész vagyont kezelésük alá vegyék és évenként híven számot adjanak a gyámgyermek részére történt bevételek és kiadásokról. 3) Minden új, netalán nyeredő hagyományról rendes leltárt készítsenek a jegyző és egy esküdt jelenlétében, ha t. i. a hátrahagyott gyermek még nem érte el 12. évét, és pedig a földes uraságnak előbb erről történt értesítése után; a leltár a többszörösen említett földes uri hatóság elé terjesztendő, és egyáltalában minden tőke országszerte szokásos módon kamatozóvá teendő, minden ingó vagyon a többet igények eladandó és az ebből nyert pénz hasonlóképen tőkésítendő.

Az elnök kötelelességéről. Az elnök főkötelessége abban fekszik, hogy mindazt, mi a község javára válhatnak, elkövesse vagy elhárítsa. 2) Mindazon ügyeket, melyek a külső tanácsban, vagy egyesben a belső üléssel tárgyalatnak, községével közölni, s azt azokról felvilágosítani tartozik. Így 3) minden községi épület az ő felügyelete alatt áll, akár pusztá ujítás, akár egészen új építés forogjon szóban. Ennek tekintetbe vételével tartozik a napszámokat és kézműveseket feljegyezni, az építkezési anyagokat megvásárolni és hetenkint a számlákat és kivonatokat, előleges megvizsgálás mellett kifizetés végetti utalványozással a tanács elé terjeszteni. 4) Az élelmiszerek eladásánál, ugy a mérleg által a mézarszékekben, mint az italok mérésénél, arról fog gondoskodni, hogy a község meg ne rövidítettessék. És ezért vagy maga, vagy a negyedmesterek által, kik alája vannak rendelve, meg fogja vizsgálni a mérleget és a mérést. 5) Előbb nevezett negyedmesterek, miután ezek a községben ki lesznek nevezve, kötelesek negyedévenként a tűzvész elhárítása tekintetéből házról házra a kéményeket megvizsgálni és a vizsgálatról az elnöknek hí jelentést tenni; ha veszély mutatkozott a vizsgálatnál, azt halogatás nélkül e tanácsnak tartozik bejelenteni, különben a zsidó tanács mindazt, mi a tüzi rendszabályra vonatkozólag meghatározott, pontosan tartozik teljesíteni. Kötelessége magának a községnek: 1) Mi a tulajdonképi türelmi adó kivetését illeti, már a megye útján ki lett hirdetve a legfelsőbb

rendelet. 2) Egyéb mellékiadások, mint excidentiák, discretiók és bármely néven nevezendők is egyébként, betiltatnak. 2) A községi jövedelmek és javak bérbeadásánál szem előtt tartandó, hogy a nyilvános árverés mindenkor közhírré teendő, az árverési határidő megállapítandó és a haszonbéri tárgy a legtöbbet ígérőnek elegendő biztosíték mellett az uradalmi tisztviselő jelenlétében átengedendő. 4) A házassági engedélyért folyamodó zsidóknak kijelentetik, hogy sem a községi adóhátralék törlesztésére nem vétetik mellékiadó, sem az uradalomnak több adó nem fizetendő, ellenben azon zsidóknak, kik elégséges jövedelmet kimutatni nem képesek, megtagadtassék a házassági engedély. Végre azon zsidóknak, kik önvételtől miatt nyomorba süllyedtek, kik a munkát kerülik, naplopó és boljongó életet élnek, és ennélfogva csavargóknak tekintendők, kiket a zsidó község előljárói és a türelmi adó beszedői följelentenek és kiismernek — mind ezeknek a tartózkodás a magyar királyságban és a kapcsolt részekben meg nem engedhető, hanem inkább mint koldulók zsidók kerekén kiutasítandók; habár annak megítélése és első felismerése, valljon egyik másik zsidó a koldulók osztályába tartozik-e, közvetlenül a községi előljárókra és a türelmi adó beszedőire bízandó is, mégis a javallott kiutasítás esetében a megyei alispán értesítendő, hogy ez megítélje, valljon az illető csakugyan ezen osztályba tartozik és valóban kiutasítandó-e. 5) Jövőre nézve a magán-zsinagógák oly helyeken, hol nincs községi zsinagóga, megszüntettetnek, miután a magán-imaházak csak meghasonlásokra adnak alkalmat. 6) A rabbikra és az ugynevezett irástudókra csak azon ügyek elintézése bizatik, melyek közvetlenül vallásukat és törvényeiket illetik, hol megjegyeztetik, miszerint a rabbinusnak oly egyénnek kell lennie, ki a belső községgel semminemű rokonságban nincs; hivatali díja minden tárgyalásért 30 kr-ra, és az ítélő bíráké, vagy az u. n. jogászoké 17 kr-ra van megállapítva. Ezek tehát azon szabályok, melyekhez magát az összes zsidóságnak tartania kellend. **Buda** 1787, március 27.

LEVELEZÉSEK.

Rohonc, tavaszutó 19.

A rohonci izraelita községnek mintául szolgálhat az imaház s iskola ügyében. Imaházunkban, mely az ország legszebbjeihez tartozik, az isteni szolgálat jól begyakorlott ének-karral tartatik. Tudós dr. **Zipser M.** főrabbinuk épületes, szellemes beszédeit hallgatni, valódi szellemi élvezet.

E hóban imaházunkat kétszer örvendeztette meg a méltóságos **Batthyány** gróf-pár jelenlétével az isteni szolgálatnál és pedig május 9-én a muszaf előtt fötiszt. főrabbi ur által tartott beszédnél. Noha köztudomásu, mily erős oszlopja vallásunknak e világhírű szellemes tudós, mégsem tartom feleslegesnek a fent említett napon tartott beszédet kivonatilag ismertetni. „Szeresd a te Uradat Istenedet teljes szíveddel, teljes lélekkel s teljes erőddel,“ hangzék a nagy tudós szerény ajkairól beszédének kezdete. Ezen Isten iránti első szent kötelességet remekül fejtegette; aztán több életképet rajzolt a tökéletességről s arról mi tulajdonképen ahhoz tartozik. A méltóságos gróf-pár azon nyilatkozattal távozott, hogy öröme vált oly rendes izraelita községet találania Rohoncon.

Három osztályu igen jól szervezett iskolánk a korszellemnek minden tekintetben megfelel, a tanoncok nem csak a német s héber tantárgyakban, hanem a magyar nyelvben is legjobb sikerrel taníttatnak, ugy, hogy a mult vizsgánál is a jelen volt tekintélyes gyülekezet igen megelégedve hagyta el iskolánkat. A tanítók állása türethető, az iskoladijak pontosan fizettetnek be, s a tanítók fizetéseiket pontosan nyerik. E rendet imaházunk s iskolánk körül főleg fötiszt. főrabbinuk buzdításának s érdemteljes iskolai bizottmányunknak, mely **Straus** s **Móric** községi előljáró, dr. **Jellinek Lipót** és **Rechnitzer Áron** urakból áll, — köszönhetjük. A községi tagok pedig áldozatkészek minden alkalommal az

iskola ügyének emelésére. Megemlítésre méltó az isteni szolgálat is, mely az iskolában minden szombaton tartatik, s melynél minden fi- s leánygyermeknek meg kell jelennie. Az isteni szolgálat ájtatos imádsággal kezdődik, mit a szentirási szakasz felolvasása, még pedig német nyelven követ, hogy minden gyermek megértesse, s ez minden szombaton a tanítók részéről felváltva történik, mely alkalommal a tanító a gyermeki szívre hatékony beszédet tart. A felolvasás után ismét ima s a muszaf következik karral. Minden negyedik szombaton fötiszt. főrabbinuk, mint iskolánk igazgatója és a bizottmánynek elnöke a felolvasáson kívül még a gyermekekhez beszédet is intéz.

K. L.

Vegyes hírek.

— A nagyméltóságú m. k. Helytartótanács következő, iskolagyűntekre nézve oly igen fontos kérdést intézte Pest város községéhez, mely azt a benfoglalt utasítás szerint véleményadást végett a helybeli izr. hitközséghez áttette.

33,169 szám.

Szab. kir. Pest város községének.

Némely egyházmegyékben a kath. papság magát az izr. iskolák felett eddigelé gyakorlott feltűgyelettől végkép visszahúván — e körülménynél fogva indítványba hozatott, miszerint az egyes iskolák jelenlegi igazgatóin kívül közvetlen az izraeliták kebeléből választandó fizetéses tanföltgyelő rendszeresítették, kiknek fizetéseit a kerületbeli izraelita hitközségek, mint állítattik, örömet elvállalnák.

Hogy e részben az izr. iskolák rendezése és igazgatása, ugy a kellő feltűgyelet gyakorolhatása iránt különben is folyamatban levő tárgyaláshoz biztos adatok szereztessenek, ezen város községe ezennel felhivatik, miszerint az ottani izr. hitközségeket ezen feltűgyelők, különösen azon körülmény felül: felállítatásuk esetében készek-e fizetéseiket fedezni? meghallgatván ebbeli nyilatkozataikat ide terjeszse fel. Kelt Budán a magyar kir. helytartótanáctól 1863. évi ápril hó 26-án. **Priviczer István** s. k. **Hueber Zsigmond** s. k. **Apt. Kamil** s. k.

* * A keszthelyi izraelita hitközség tagjai igen szép jelét adták e napokban áldozatkészségüknek, midőn a **Keszthelyen** felállítandó országos gazdasági intézethez **Reischl** **Vencel** és **Becsk** **Kálmán** urak közreműködése folytán 4000 o. é. frt-al járultak.

— **Wilnáról**, május 18-án írják a „Schl Ztg“nak: „Nazi-moff felszólította az itteni izr. hitközséget, hogy intézzenek a kormányhoz hódolati feliratot. A tárgyalások ez ügyben szöbellig történtek, és a hitközségi előljáró azon nyilatkozatával lettek befejezve, hogy hála- és hódolati-feliratot jelenleg átnyújtani lehetetlen. A zsidók állása ez által csak annál kényesebbé válnék, míg a kormány általa aligha fogna erősbíttetni. A tárgyalásoknál ajánlták a zsidóságnak, hogy a műveltek kizárásáva! nyujtsák át a feliratot; ezekről ugy is eléggé köztudomásu, hogy a felkelőkhez szítanak.“

— **Dr. Barasch Gyula**, kinek a legközelebb mult napokban bekövetkezett halálát lapunk 18. számában jelentettük, mint a **B. Ch.** írja, a városban kívül fekvő nyárilakot hagyott hátra, melynek értéke tartozásainak összegét túlhaladja, és a városban egy házat, melyben az általa alapított gyermek-kórház van elhelyezve. A nemzét részéről eszközözendő gyűjtésről szó sincs; ellenben a boldogult családjának törvényes igénye van évenkénti 300—400 db. aranyra menő nyugdíjra. A kamarának erre vonatkozó jóváhagyása bizonyos; de bizonytalan, hogy ez mikor fog egybehatni. Végrendeletemben dr. **B. 400 db. aranyat** hagyományozott egy ágyának a kórházban való felállítására és zsidó jótékony célokra. Ezenkívül a temetés előtt 1000 piaszter osztatott ki zsidó és kereszttyén szegények között.

— A nagyváradi magyar-zsidó község, mint a „**B. Ch.**“-ban olvassuk, elhagyá az elnevezést és jövőre „a nagyváradi izr. hitközség magyar osztályának“ címevel fog élni. Ugyanott szegé-

nyek és betegek gyámolítására nőegylet alakult mindkét község nő-tagjai között, és a lövészársulat egyhangulag elhatározta, hogy ezentul zsidókat is fölvesz kebelébe, úgy hogy már eddig 100-nál több zsidó lövész jelentkezett.

— Canissa kisasszony, pesti születésű hitrokon honleányunk, Párisban hangversenyt rendezett és „Tell Vilmos“ egyik áriájával szép sikert aratott. A párisi lapok úgy az énekesnőről, mint említett hangversenyéről dicsérőleg nyilatkoznak.

— Nehány nap óta azon hír járja sorra a hirlapokat, hogy Rothschild báró birodalmi grófságra fogna emeltetni.

— Az „Arch. Isr.“ ezeket írja: A Del Vecchio-ügy, melyről több számunkban szözlöttünk, Olaszországban a közfigyelmet még egyre magára vonja s érteztetni fog a t. olvasó, mihelyt a tér megenyedi, azon nyilatkozatokról, melyek Chiaves képviselő interpellációjára ez ügyben az olasz kamarában tétettek. De ha azon nézetünk támogatására, hogy a legfölvilágosodottabb országokban is roszakarat és szándékos elferdítések ellen kell a zsidónak küzdenie, még szükséges volna valamit fölhozni, elég anyagot találunk azon jelentések különbségében, melylyel a különböző színezetű olasz lapok a turini kamarában tett, s a Del Vecchio-ügyre vonatkozó nyilatkozatokat közlik. Az olasz zsidóság azonban jelenleg átalakulási stadiumban van, mely a törvényhozás és a sajtó ily egyenletlenségeinek ezentuli helyreigazítására igen üdvös befolyással leendő. — Május 14 én Ferrarában egy zsidó-olasz congressus ült össze közérdekű elvkérdések megvitatására. Elöttünk fekszik az Educatore Isr. igazgatósága által e gyűlékezett számára szerkesztett tervrajz s elég érdekesnek találjuk arra, hogy lényegét közöljünk. E javaslat felpontjai ezek:

- a) az izraelita cultusnak az állam vagy község részéről pénzbeli gyámolítása;
- b) törvényhozási kezesség az izraelita családjogoknak a vakbuzgalom általi megtámadásai ellen;
- c) az iskolákba járó gyermekek hittani oktatása;
- d) az izraelita községi szervezés;
- e) a szent földre szánandó segélyezés;
- f) izraelita papnövelde;
- g) jó könyveket terjesztő társulatok;
- h) az összes királyság izraelitáinak központi s a helyi igazgatás függetlenségével összegegyeztetendő képviseltetése;
- i) a polgári s vallási törvények összhangba hozása;
- j) egy olasz szanhedrin szükségessége;
- k) a nemzeti ünnepeknek a templomokban, vagy a körülményekhez képest a keresztyénekkal közösen történendő megülése.

— A jelenleg Hannoverában tartózkodó utazót, Benjaminget, ki legközelebb „Éjszakamerika“ című művének érdekében Svéd-és Norvégországot bejárta, a svéd király ő felsége buvárlatainak és tudományos felfedezéseinek különös elismerése jelölül a tudomány és művészet aranyérmével jutalmazta meg. E kitüntetés mellett következő legfelsőbb iratot vette: „Benjamin urnak Hannoverában.“ Miután ön ismét hosszú és nevezetes utat tett volna meg, szíves volt velem azon gyűjtött dűsemlékeit és tapasztalatait közölni. Önnek nézetei az éjszakamerikai, életmódjak szokásai és törekvéseiről nagy mértékben érdemlik meg minden műveit ember figyelmét, mert sok tekintetben és jelesen szabadelvűség által különböznek mindazoktól miket eddig ezen államról nyertünk, mely ma oly annyira veszi igénybe az általános figyelmet. Ethnographiai közleményei a tájakról és néptörzsökről, melyeknek nevei ezelőtt alig voltak ismeretesek, önnek tudásaink előtt nagy tiszteletet szereztek, és most azok nevében úgy mint a magaméban köszönetemet fejezem ki munkáikért, melyek könyvtáromat díszítik.

Reményem, hogy Svédország és itteni hitrokonai csak kelemes emlékeket hagytak önben hátra, és új vándorutjaira, miket ön oly dicséretreméltó célból megteni szándékozik, ép annyi szerencsét kívánok mint sikert, hogy azok után nyugodtan és meglepéssel élvezhesse dus emlékeit, melyek mindazokhoz

vannak kötve, miket már átélt és a mikre még törekszik. Maradok sat. Stockholm 1863, ápril 14. Charles.

— Ditissem francia kereskedő a senatushoz kérvényt nyújtott be azon francia zsidók érdekében, kiknek ügyletei, a Svájcban uralgó intolerans megszorítások által a francia törvényekben biztosított egyenlőség ellenére, károknak vannak kitéve.

— Az antwerpeni „Precurseur“ Kryn nevű hitsorsosunk levelét teszi közzé, melyben arról panaszkodik, hogy nemrég elhunyt bátyja Kryn Verstappen zsidó létére a catholicus sirketbe temettetett. Az elhunyt, catholicus nőt vett el, de ő mindig s utolsó napjáig határozottan kijelentette, hogy ő mint zsidó akar meghalni s eltemettetni.

— Az angol „Star“ egy furcsa eseményt említ fel, mely a földött vagy földetlen föveli imádkozás kérdésében döntő például hozathatik föl. A canterburyi érsek, Nagy-Britannia áldornagyja, e rangra emeltetése után az első isteni tiszteletet vezérelvén, a Westminster apátságban fekete bársony süveget tett fejére. — Az említett lap nem jó néven veszi a dolgot, és sajnálja, hogy a főpap nem tette fejébe elődei példájára a szokásos parókát.

Szerkesztői levelezés.

A t. rabbijelöltek egyletének Bécsben. Köszönettel vagyunk a szives sorokért. Reméljük, hogy törekvésüknek más körökben is elismerés jutandó osztályrésztül. Fölsölegesnek tartottuk a „köszönet őszinte kifejezésének“ lapunkban közzátételét. Az egyes alólirtaknak küldjük hittestvéri, szívélyes üdvözlétüket; örömtünkre leendő a gyakoribb találkozás.

K. M. urnak Nagy-Váradon. A várva várt tudósítást mindeddig nem vettük; kérjük annak mielőbbi eszközését.

Z. urnak Sátoralja-Ujhelyre. Csodálkoztunk. Nem kapunk semmit.

Bécsbe. Elkésett. Legközelebb.

Házassági összekelések Pesten.

máj. 28-án a templomban.

Spitzer Mihály ur Grünhut Lina hajadonnal, 31-kén Temesváry Gusztáv ur Braun Katalin hajadonnal; Engl Mór ur Schlesinger Janka hajadonnal; Gruber Jakab ur Rosenfeld Eva hajadonnal; dr. Politzer Ádám ur Rosenfeld Julia hajadonnal.

Pályázat.

A szombathelyi izr. nyilv. főelemi tanodánál f. é. októberhó 1-jén a női kézimunkák tanítónőjének állomása betöltendő leszen Évi fizetés 400 o. é. forint, és azon kivül kilátás nyujtatik, a szabad órákbani nevelőnői működésért egy tisztességes házban alkalmaztatást nyerhetni.

Izr. vallásu, hajadon pályázók valamint erkölesiségökről, ugy eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítványokkal fölszerelt folyamodványaikat júliushó 15-kéig bezárólag, az alulirt hitközség előljáróságához bérmentesen bektüldeni sziveskedjenek.

Kelt Szombathelyen, Vas megyében 1863. májushó 18.

1—3

Az izr. hitközség előljárósága.